طلاب مستعد و پژوهشگر، سرمایه های اصیل حوزه علمیه هستند

1392-8-14

اشاره:
آیت الله محسن حبیبی درسال 1317 در خانواده‌ای مذهبی درتهران دیده به جهان گشود. پس از اتمام دوره متوسطه وارد حوزه علمیه آیت‌الله مجتهدی تهرانی(ره) شد و تا پایان سطح دروس حوزه در این مدرسه علمیه مشغول به تحصیل شد. سپس برای ادامه تحصیلات و شرکت در دروس خارج فقه و اصول به قم عزیمت نمود و از محضر اساتید معزز و آیات عظام: خوانساری ، فلسفی، میرزا آقای شیرازی، سیدهاشم حسینی تهرانی، سیدمحمدضیاءآبادی و ... بهره جست. وی با پایان یافتن تحصیلات به تهران بازگشت و در مدرسه علمیه آیت الله مجتهدی تهرانی و مدرسه عالی شهید مطهری به تدریس و تربیت طلاب علوم دینی مشغول شد. ایشان پس از ارتحال آیت الله مجتهدی تهرانی، به‌عنوان وصی و جانشین ایشان تولیت آن مدرسه مبارکه را بر عهده دارد.

با توجه به این‌که حوزه علمیه قبل از هر شأن و کارکرد دیگری، یک ماهیت علمی دارد و ماهیت علمی هم شامل آموزش محض نیست بلکه تحقیق و پژوهش را هم در برمی‌گیرد. بفرمایید حوزه علمیه چگونه و با چه راه‌کاری پژوهش را لااقل به‌اندازه آموزش، لازم و ضروری خواهد دید؟
بنده تصوّرم این است که مسئله پژوهش یک امر عمومی نیست و برای تحقیق یک توانی لازم است. طلاب باید به یک سطح علمی برسند سپس وارد عرصه تحقیق شوند، اما اگر هدف این است که طلاب با نگارش آشنا شوند و مهارت نوشتن بیاموزند و حتی مطالبی را که آن‌چنان از عمق بالایی برخوردار نیستند مورد پژوهش قرار دهند مفید و اثر گذار است. از این جهت طلاب همانند کسی که می‌خواهد خطی خوش داشته باشد و تمرین می‌کند، باید کار تحقیق را شروع و مراحل ابتدایی تحقیق و نوشتن را آغاز نمایند.
القای این نکته به طلاب مبتدیکه آنان توانایی مناسبی پیدا کرده‌اند موجب گرفتاری می‌شود و احتمالاً شخصیت کاذبی در آن‌ها شکل می‌گیرد این روش کمک به آنها نیست و طبعاً آسیب‌هایی را در پی خواهد داشت. اساساً آشنایی با ابزار کار تحقیق ضروری است. برنامه‌هایی که تنظیم می‌شود تا طلاب معلومات کامل تری در عرصه آموزش و پژوهش پیدا کنند و بتوانند بعدها در سطح عمیق‌تری تحقیق کنند این سیر به‌عنوان تمرین ابتدایی و سپس به‌عنوان نتیجه نهایی قطعاً مفید خواهد بود.

البته اعطای عنوان خاص به طلاب در عرصه‌های دیگر هم صورت می‌پذیرد، مثلاً در تبلیغ عنوان مبلغان جوان مطرح است و در معاونت آموزش عنوان اساتید جوان یا طلاب موفق جوان مطرح می‌گردد. به نظر می‌رسد اطلاق عنوان پژوهشگر جوان نیز اشکال مد نظر حضرت‌عالی را رفع می‌کند. در عرصه کشوری هم ما عناوینی چون نخبگان جوان، استعدادهای برتر و ... را استفاده می‌کنیم. به هر ترتیب اگر طلاب جوان بخواهند در حد پژوهش تمرینی هم شروع به‌کار کنند خودبه‌خود باید اصول و ابزارهای تحقیقی را به‌کار بگیرند و روشی در مطالعه داشته باشند.
در هر مهارتی ممارست لازم است. کسی نمی‌تواند قلم به‌دست بگیرد ولی از مهارت‌های آن بی‌نصیب باشد. به هرحال باید این مهارت‌ها را تدارک دید. یک خطاط جوان هم نیاز به ممارست دارد تا خطی خوش داشته باشد. البته باید توجه داشت که صرف آموزش نویسندگی و روش تحقیق و دیگر آموزش‌ها و مهارت‌ها اگرچه کار پسندیده و مبارکی است اما محصول کار، باید محققانه باشد؛ بدین منظور ارزیابی آثار و ارائه نقاط ضعف و قوت آن‌ها به محققین باید به‌صورت مستمر انجام گیرد.

امسال بخشی از جشنواره به تحقیقات کلاسی ویژه پایه‌های اوّل تا سوم با سازوکار نیمه تحقیقی، اختصاص داده شد. هدف‌گذاری این بخش بیشتر ناظر بر کار تمرینیِ مورد توجه حضرت‌عالی است.
باید موضوعاتی پیشنهاد شود کَه نیاز اوّلیه طلبه است؛ مثلاً پیشنهاد خلاصه‌نویسی کتاب‌های اعتقادی با توجه به سطوح طلاب ارائه شود که هم جنبه تعلیمی و هم جنبه نویسندگی و تحقیق داشته باشد. این روش نقش مؤثری در تسلط طلاب بر مباحث علمی و درسی حوزه نیز خواهد داشت.

با روشن شدن دامنه تحقیق، مشغولیت ذهن طلاب هم کمتر می‌شود. ما تأکیدداریم تحقیقات با محوریت دروس، می‌بایست به سطحی عمیق تر برسد.
این موضوع بسیار اهمیت دارد منتها افرادی که متصدّی این امر می‌شوند باید دقت کنند و گردآوری منابعی را که با درس این عزیزان مناسبت دارد ارائه و آماده نمایند؛ تا طلاب در گردآوری منابع سرگردان نشوند.
به‌طوری‌که مثلاً اگر طلبه‌ای می‌خواهد در موضوع فقه کار کند، کتب معتبر و مرتبط به موضوع ، به او معرفی و ارائه شود؛ تا هم عمق نگاه طلبه و هم توان نویسندگی و تحقیق او تقویت شود.

بین طلاب استعدادهایی در زمینه پژوهش وجود دارد به نظر حضرت‌عالی چه راه کاری برای بالندگی این افراد می‌توان در نظر گرفت؟

حوزه مانند گلستان است به آبیاری مناسب و مراقبت نیاز دارد.باید برای نخبگان و پژوهشگران جوانی که شما دارید سرمایه‌گذاری شود. من معتقدم ما باید از استعدادهای ارزشمند استفاده وپیرامون آن‌ها سرمایه‌گذاری کنیم، نگذاریم به این‌طرف و آن طرف بروند، مسیر علمی را به‌درستی طی کنند تا به آن قله مطلوب برسند.

نقش اساتید دراین‌بین خیلی مهم به نظر می‌رسد، استاد، طلبه را هم به لحاظ آموزشی و هم به لحاظ پژوهشی می‌سازد. برای غنای اساتید چه راه کاری دارید؟
نقش اساتید، نقش کلیدی است لذا شایسته است اساتید خبره؛ مهارت‌های لازم را دارا باشند تا تحقیق شکل منسجم‌تری بر خود بگیرد. الآن دنیای غرب، به روش قدمای ما عمل می‌کنند. یعنی چند شاگرد را در اختیار یک استاد قرار می‌دهند تا آنان را پرورش داده و آماده کنند.

در مورد نحوه تشویق طلاب برتر در عرصه پژوهش نیز نظرتان را مطرح بفرمایید.
باید نسبت به برگزیدگان و دیگران تفاوت قائل شویم طوری که احساس کنند پیش ما پایگاه برتری پیدا کرده‌اند، محاسبه‌شده هستند. این اکرام و احترام می‌تواند در قالب تشویق های مالی و امکانات فراهم شود.

در نظر است که کلام شما را به‌عنوان عضو شورای مدیریت استان تهران در نشریه درج کنیم، تا احتمال انجام مساعدت‌ها بالاتر رود. بفرمایید چه برنامه‌ای می‌توان از طرف مرکز مدیریت برای طلاب مستعد و برگزیده استان تدارک دید تا آن پایگاه برتری که شما فرمودید برایشان فراهم آید؟
امیدم این است که ان‌شاءالله مرکز به این نکته توجه کند که برای طلاب واجد شرایط، یک شرایط تشویقی خوبی تدارک ببیند تا آن‌ها با توان بیشتری به برنامه‌های پژوهش اهتمام ورزند و ان‌شاءالله نیروهای خوب ما در آینده باشند. چشم انداز و هدف حوزه تهران جز این نیست. اهمیت تشویق امری ضروری است که قابل چشم پوشی نیست و در سیره بزرگان نیز بوده که افراد واجد شرایط را تشویق می‌کردند تا آن‌ها برای اسلام سرمایه‌ای باشند و الآن هم که این بار به دوش هر کسی از ما منتقل شده وظیفه است که این کار را انجام دهد و من هم از مسئولین مرکز این خواسته را دارم که ان‌شاءالله به این امر اهتمام بیشتری نمایند و شما را در این زمینه یاری و حمایت کنند.

از این‌که زمانی را در اختیار نشریه قراردادید تا دیدگاه‌هاي حضرت‌عالی برای خوانندگان مطرح شود، تشکر و قدردانی می‌نماییم.